

Vec C-231/21

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

12. apríl 2021

Vnútroštátny súd:

Verwaltungsgerichtshof

Dátum rozhodnutia:

25. marec 2021

Navrhovateľ v konaní o opravnom prostriedku „Revision“:

IA

Dotknutý orgán:

Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl

PRACOVNÝ DOKUMENT

Predmet sporu vo veci samej

Uplynutie, resp. predĺženie lehoty na odovzdanie podľa článku 29 nariadenia (EÚ) č. 604/2013 v situácii, keď dotknutá osoba bola kvôli duševnej chorobe umiestnená na psychiatrickom oddelení nemocnice proti jej vôli alebo bez jej súhlasu

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Výklad práva Únie, najmä nariadenia (EÚ) č. 604/2013 a článku 267 ZFEÚ

Prejudiciálna/e otázka/y

1. Má sa pod uväznením v zmysle článku 29 ods. 2 druhej vety nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 604/2013 z 26. júna 2013, ktorým sa stanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 180, 2013, s. 31) rozumieť aj umiestnenie dotknutej osoby na psychiatrickom oddelení nemocnice proti jej vôli alebo bez jej súhlasu (v tomto prípade z dôvodu nebezpečenstva pre seba a iných vyplývajúceho z jej duševnej choroby), ktoré bolo súdom vyhlásené za prípustné?
2. V prípade kladnej odpovede na prvú otázku:
 - a) Môže sa lehota stanovená v článku 29 ods. 2 prvej vete uvedeného nariadenia v prípade uväznenia dotknutej osoby v žiadajúcom členskom štáte predĺžiť v každom prípade na jeden rok?
 - b) Ak to tak nie je, o akú dobu je predĺženie prípustné, napríklad len o dobu,
 - aa) skutočného trvania uväznenia alebo
 - bb) celkového odhadovaného trvania uväznenia vo vzťahu k dátumu informovania zodpovedného členského štátu podľa článku 9 ods. 2 nariadenia Komisie (ES) č. 1560/2003 z 2. septembra 2003, ktoré ustanovuje podrobné pravidlá na uplatňovanie nariadenia (ES) č. 343/2003 (Ú. v. EÚ L 222, 2003, s. 3; Mim. vyd. 19/006, s. 200) v znení vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) č. 118/2014 z 30. januára 2014 (Ú. v. EÚ L 39, 2014, s. 1),

prípade vrátane primeranej lehoty na organizovanie nového odovzdania?

Relevantné ustanovenia práva Spoločenstva

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 604/2013 z 26. júna 2013, ktorým sa stanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 180, 2013, s. 31; ďalej len „nariadenie Dublin III“), konkrétne článok 29 ods. 2

Nariadenie Komisie (ES) č. 1560/2003 z 2. septembra 2003, ktoré ustanovuje podrobné pravidlá na uplatňovanie nariadenia Rady (ES) č. 343/2003 ustanovujúceho kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny v jednom z členských štátov (Ú. v. EÚ L 222, 2003, s. 3; Mim. vyd. 19/006, s. 200) v znení vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) č. 118/2014 z 30. januára 2014 (Ú. v. EÚ L 39, 2014, s. 1), konkrétne článok 9

Charta základných práv Európskej únie, konkrétne články 6, 52 a 53

Relevantné ustanovenia medzinárodného práva

Európsky dohovor o ľudských právach (ďalej len „EDĽP“), konkrétne článok 5 ods. 1 písm. e)

Relevantné ustanovenia vnútroštátneho práva

Asylgesetz 2005 (Azylový zákon z roku 2005), konkrétne § 5:

§ 5 (1) Žiadosť o medzinárodnú ochranu, nevybavenú podľa § 4 alebo § 4a, je potrebné zamietnuť ako neprípustnú, ak iný štát je zmluvne alebo na základe nariadenia Dublin príslušný na posúdenie žiadosti o azyl alebo žiadosti o medzinárodnú ochranu. Spolu s rozhodnutím o zamietnutí sa určí, ktorý štát je príslušný. K zamietnutiu žiadosti nedôjde, ak sa v rámci posúdenia podľa § 9 ods. 2 BFA-VG zistí, že zamietnutie spojené s nariadením vyhostenia z krajiny by viedlo k porušeniu článku 8 EDĽP.

(2) Podľa odseku 1 sa postupuje aj vtedy, ak je iný štát na základe zmluvy alebo nariadenia Dublin príslušný na preskúmanie toho, ktorý štát je zodpovedný za posúdenie žiadosti o azyl alebo žiadosti o medzinárodnú ochranu.

Fremdenpolizeigesetz 2005 (Zákon o cudzineckej polícii, ďalej len „FPG“, § 46 a § 61)

Unterbringungsgesetzes (zákon o hospitalizácii, ďalej len „UbG“), § 3, § 8, § 10 ods. 1, § 11, § 17, § 18, § 20 ods. 1, § 26 ods. 1 a ods. 2 ako aj § 30 ods. 1

Zhrnutie skutkového stavu a priebehu konania

- 1 Navrhovateľ, štátny príslušník Maroka, pricestoval v októbri 2016 z Líbye do Talianska, kde bola 27. októbra 2016 zistená jeho totožnosť. Následne sa vydal do Rakúska, kde 20. februára 2017 podal žiadosť o medzinárodnú ochranu. Na to sa uskutočnil konzultačný postup podľa nariadenia Dublin III a dňa 1. marca 2017 bolo talianskym orgánom zaslané dožiadanie o prevzatie opierajúce sa o článok 13 ods. 1 uvedeného nariadenia. Na toto dožiadanie talianske orgány neodpovedali. V dôsledku toho bolo talianskym orgánom 30. mája 2017 oznámené, že v súlade s článkom 22 ods. 7 nariadenia Dublin III tým bolo dožiadanie o prevzatie akceptované a od 2. mája 2017 začala plynúť lehota na odovzdanie.
- 2 Následne Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Spolkový úrad pre cudzineckú agendu a azyl, ďalej len „BFA“) rozhodnutím z 12. augusta 2017 podľa § 5 ods. 1 azylového zákona zamietol žiadosť o medzinárodnú ochranu podanú navrhovateľom. Tento úrad konštatoval, že podľa článku 13 ods. 1 v spojení s článkom 22 ods. 7 Dublin III je Taliansko príslušné na posúdenie žiadosti, pričom v súlade s § 61 ods. 1 bodom 1 FPG nariadil vyhostenie navrhovateľa (do Talianska) a vyhlásil, že vyhostenie navrhovateľa do Talianska je podľa § 61 ods. 2 FPG prípustný.
- 3 Pôvodné odovzdanie navrhovateľa do Talianska, ktoré bolo organizované na 23. októbra 2017, sa nepodarilo uskutočniť, pretože navrhovateľ bol v tom čase umiestnený na psychiatrickom oddelení nemocnice vo Viedni, pričom toto umiestnenie bolo rozhodnutím Bezirksgericht Wien (Okresný súd Viedeň, Rakúsko) zo 6. októbra 2017 v súlade s UbG najprv vyhlásené za predbežne prípustné a neskôr rozhodnutím zo 17. októbra 2017 za prípustné pre obdobie do 17. novembra 2017. Následne boli 25. októbra 2017 talianske orgány informované, že lehota na odovzdanie bola predĺžená na dvanásť mesiacov podľa článku 29 ods. 2 nariadenia Dublin III z dôvodu zadržania navrhovateľa.
- 4 Toto súdom schválené umiestnenie navrhovateľa bolo 4. novembra 2017 predčasne ukončené; o dva dni neskôr bol prepustený z nemocničnej starostlivosti.
- 5 Dňa 6. decembra 2017 bol navrhovateľ v rámci vyhostenia z Rakúska odovzdaný do Talianska. Proti tomu rozhodnutiu podal včas sťažnosť tvrdiac, že odovzdanie sa vykonalo napriek tomu, že 2. novembra 2017 uplynula šesťmesačná lehota priznaná na tento účel článkom 29 ods. 1 prvým pododsekom nariadenia Dublin III.
- 6 Túto sťažnosť Bundesverwaltungsgericht napokon zamietol ako nedôvodnú rozhodnutím zo 14. februára 2020, ktoré bolo napadnuté pred vnútroštátnym súdom, ktorý položil prejudiciálne otázky.

- 7 Bundesverwaltungsgericht vo svojom právnom posúdení vychádzal z toho, že príkaz na vyhostenie navrhovateľa z krajiny, ktorý vydal Spolkový úrad pre cudzineckú agendu a azyl vo svojom rozhodnutí z 12. augusta 2017, je vykonateľný a uskutočniteľný. Platnosť príkazu na vyhostenie navrhovateľa z krajiny neuplynula ani pred jeho vyhostením 6. decembra 2017.
- 8 Hoci šesťmesačná lehota podľa článku 29 ods. 1 prvého pododseku nariadenia Dublin III na odovzdanie navrhovateľa do Talianska podľa uvedeného súdu uplynula 2. novembra 2017, Rakúsko už pred týmto dátumom informovalo Taliansko, že lehota na odovzdanie bude kvôli zadržaniu navrhovateľa predĺžená podľa článku 29 ods. 2 nariadenia Dublin III. Navrhovateľ sa síce nenachádzal vo vyšetrovacej väzbe ani vo výkone trestu. Od 20. septembra do 6. októbra 2017 bol však na dobrovoľnom psychiatrickom liečení. Od 6. do 17. októbra 2017 ako aj od tohto dátumu (len z dôvodu predčasného prepustenia) do 4. novembra 2017 bol umiestnený na psychiatrickom oddelení nemocnice na základe rozhodnutí Bezirksgericht Wien. Od 4. do 6. novembra 2017 bol opäť dobrovoľne hospitalizovaný v nemocnici.
- 9 Počas obdobia, keď bol navrhovateľ proti svojej vôli umiestnený v psychiatrickom zariadení na základe rozhodnutia súdu, sa nachádzal vo väzbe nariadenej súdom. Táto väzba si totiž nevyžaduje, aby sa zadržanie vykonávalo vo väzení, ani aby sa opierala o rozhodnutie súdu o vine. Existenciu opatrenia spočívajúceho v pozbavení osobnej slobody, ktoré sa v tomto prípade predpokladá, možno odvodiť aj z článkov 6, 52 a 53 Charty základných práv (Charta) a z článku 5 ods. 1 písm. e) Európskeho dohovoru o ľudských právach (EDĽP), z ktorých najmä vyplýva, že napríklad duševná choroba môže byť dôvodom na nariadenie zákonného zadržania. Okrem toho § 3 UbG kumulatívne vyžaduje, aby chorá osoba v súvislosti so svojím ochorením vážne a závažne ohrozovala svoj život alebo zdravie, resp. život alebo zdravie iných osôb. V prípade navrhovateľa došlo k umiestneniu z dôvodu vlastného ohrozenia a ohrozenia iných osôb.
- 10 Rozhodujúcim faktorom pre predĺženie lehoty na odovzdanie podľa článku 29 ods. 2 nariadenia Dublin III je skutočnosť, že odovzdávajúci štát nemôže odovzdať navrhovateľa do príslušného členského štátu buď preto, že je na úteku, alebo preto, že – ako v tomto prípade – bol súdnymi orgánmi vyňatý z dosahu správnych orgánov.
- 11 Taliansko bolo preto správne informované o tom, že navrhovateľ bol zadržaný. Lehota na odovzdanie sa tak predĺžila na dvanásť mesiacov, teda do 2. mája 2018. Lehota na odovzdanie teda v čase vyhostenia ešte neuplynula. Aj ostatné podmienky na zákonné vyhostenie boli rovnako splnené.

Zhrnutie odôvodnenia podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 12 V prejednávanej veci je potrebné objasniť, či vyhostenie (odovzdanie) navrhovateľa do Talianska zo 6. decembra 2017 bolo zákonné, čo závisí od

otázky, či toto opatrenie bolo v kontexte právneho stavu podľa článku 29 nariadenia Dublin III prijaté v stanovenej lehote.

- 13 V rozsudku Súdneho dvora (veľká komora) z 25. augusta 2017, Shiri, C-201/16, ECLI:EU:C:2017:805, Súdny dvor Európskej únie v tejto súvislosti totiž rozhodol, že zo samotného znenia tohto ustanovenia vyplýva, že zmeškanie lehoty „automaticky“ ma za následok prechod zodpovednosti na žiadajúci členský štát, a to bez toho, aby bol tento prechod podmienený akoukoľvek reakciou zo strany zodpovedného členského štátu (bod 30). Ak žiadateľ nie je odovzdaný žiadajúcim členským štátom do zodpovedného členského štátu pred uplynutím lehoty na odovzdanie, zodpovednosť „automaticky“ prejde na žiadajúci členský štát (bod 39), pričom lehota na odovzdanie môže uplynúť aj po vydaní rozhodnutia o odovzdaní (bod 42). V takejto situácii príslušné orgány žiadajúceho členského štátu nemôžu vykonať odovzdanie dotknutej osoby do iného členského štátu, ale naopak, sú povinné prijať *ex officio* potrebné opatrenia na uznanie zodpovednosti prvého členského štátu a bezodkladne začať preskúmanie žiadosti o medzinárodnú ochranu, ktorú táto osoba podala (bod 43).
- 14 Doručením dožiadania o prevzatie z 1. marca 2017 v prejednávanej veci začala plynúť dvojmesačná lehota na odpoveď dožiadaného členského štátu (Talianska) podľa článku 22 ods. 1 nariadenia Dublin III. Keďže príslušné talianske orgány v tejto lehote neodpovedali na dožiadanie o prevzatie, Talianska republika sa uplynutím tejto lehoty v dôsledku fikcie súhlasu v článku 22 ods. 7 nariadenia Dublin III (tacitný súhlas) stala príslušnou. Tento časový okamih sa zase ukazuje ako rozhodujúci pre začatie plynutia šesťmesačnej lehoty na odovzdanie podľa článku 29 ods. 1 prvého pododseku nariadenia Dublin III, keďže neexistoval odkladný účinok opravného prostriedku. Tak tomu bolo nesporne 2. mája 2017, takže uvedená lehota na odovzdanie sa skončila 2. novembra 2017.
- 15 Druhá veta článku 29 ods. 2 nariadenia Dublin III však stanovuje, že táto lehota sa môže predĺžiť „najviac na jeden rok“, ak sa odovzdanie nemohlo uskutočniť kvôli uväzneniu dotknutej osoby.
- 16 Na predĺženie lehoty na odovzdanie podľa tohto ustanovenia stačí, aby žiadajúci členský štát pred uplynutím šesťmesačnej lehoty na odovzdanie informoval príslušný členský štát o uväznení dotknutej osoby a zároveň určil novú lehota na odovzdanie (v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora z 19. marca 2019, Abubacarr Jawo, C-163/17, ECLI:EU:C:2019:218, bod 75).
- 17 Argumentácia v opravnom prostriedku „Revision“ smeruje k tomu, že lehota na odovzdanie (vyhostenie) do Talianska už uplynula 6. decembra 2017. To, či sa má takýto názor zdieľať, závisí podľa vnútroštátneho súdu predovšetkým od objasnenia otázky, či pod „uväznením“ (ktoré nie je v rámci tohto nariadenia bližšie vymedzené) podľa článku 29 ods. 2 druhej vety nariadenia Dublin III treba rozumieť aj umiestnenie dotknutej osoby na psychiatrickom oddelení nemocnice z dôvodu duševnej choroby proti jej vôli osoby alebo bez jej súhlasu, ktoré bolo súdom vyhlásené za prípustné.

- 18 V prospech kladnej odpovede na túto otázku svedčí skutočnosť, že takéto umiestnenie je súdom schválené a na vôli dotknutej osoby nezávislé pozbavenie slobody, ktoré v danej situácii v každom prípade znemožňuje, aby príslušný orgán zaistil osobu na účely odovzdania, a to rovnako ako napríklad v prípade uväznenia nariadeného súdom v trestnom konaní (vyšetrovacía väzba, výkon trestu).
- 19 Podľa názoru Verwaltungsgerichtshof by však proti takémuto záveru bolo možné namietat', že „nedobrovoľné umiestnenie“ v zmysle § 8 a nasl. UbG je predovšetkým lekárske opatrením, ktoré súd „len“ vyhlásil za prípustné. Zdá sa, že pojem „uväznenie“ (pozri aj v anglickej jazykovej verzii „imprisonment“, resp. vo francúzskej jazykovej verzii „emprisonnement“) sa nemusí vzťahovať na takéto opatrenia.
- 20 Predovšetkým však treba zohľadniť, že práve závažné ochorenia, ktoré predbežne bránia odovzdaniu do príslušného členského štátu (t. j. ktoré to neumožňujú – ako to bolo napokon v tomto prípade – ani napríklad pod lekárske dohľadom alebo za iných opatrení), nie sú vhodným dôvodom na predĺženie lehoty na odovzdanie podľa článku 29 ods. 2 nariadenia Dublin III. Ak zdravotný stav dotknutej osoby neumožňuje žiadajúcemu členskému štátu jej odovzdanie pred uplynutím šesťmesačnej lehoty stanovenej v článku 29 ods. 1 prvom pododseku nariadenia Dublin III, zodpovedný členský štát potom už viac-menej nie je povinný ju prevziať v každom prípade podľa článku 29 ods. 2 a zodpovednosť prechádza na žiadajúci členský štát (v tomto zmysle napríklad rozsudok Súdneho dvora zo 16. februára 2017, C.K. a i., C-578/16, ECLI:EU:C:2017:127, bod 89).
- 21 Preto pobyt na psychiatrickom oddelení nemocnice nemožno chápať ako „uväznenie“, a teda ho nemožno posudzovať inak ako akýkoľvek iný pobyt v nemocnici, ktorý bráni možnosti cestovať.
- 22 Ak by však Súdny dvor Európskej únie dospel k záveru, že predmetné zadržanie na psychiatrickom oddelení príslušnej nemocnice predstavuje „uväznenie“ v zmysle článku 29 ods. 2 druhej vety nariadenia Dublin III, Verwaltungsgerichtshof zastáva názor, že je potrebné objasniť aj otázku, v akom rozsahu je potom konkrétne možné predĺžiť lehotu na odovzdanie. V tejto súvislosti uvedený súd vychádza z toho, že dotknutá osoba môže namietat' aj nesprávny výpočet tejto lehoty.
- 23 Podľa znenia tohto ustanovenia musí existovať príčinná súvislosť medzi „uväznením“ a nedodržaním lehoty na odovzdanie a lehota sa v tomto prípade môže predĺžiť „najviac“ na jeden rok. Použitie výrazu „najviac“ zrejme naznačuje, že jednoročná lehota by sa nemala uplatňovať vždy.
- 24 Z toho vyplýva, že rozsah predĺženia lehoty na odovzdanie by mal závisieť od okolností konkrétneho prípadu, pričom podľa názoru Verwaltungsgerichtshof by kritériami mali byť predovšetkým buď skutočná dĺžka trvania „uväznenia“ (v tomto prípade v rozsahu 30 dní od 6. októbra do 4. novembra 2017), alebo jeho predpokladaná dĺžka pri oznámení „uväznenia“ dožiadanému členskému štátu

podľa článku 9 ods. 2 vykonávacieho nariadenia (v tomto prípade v rozsahu 43 dní od 6. októbra do 17. novembra 2017), prípadne vrátane primeranej lehoty na organizáciu nového odovzdania. Na výpočet tejto lehoty by sa mohla použiť maximálna dvojtýždňová lehota uvedená v článku 9 ods. 1a vykonávacieho nariadenia.

- 25 V už spomenutom rozsudku *Abubacarr Jawo*, C-163/17, ECLI:EU:C:2019:218, Súdny dvor Európskej únie v bode 75 – pre situáciu, kedy dotknutá osoba bola na úteku – uviedol, že článok 29 ods. 2 druhá veta nariadenia Dublin III sa má vykladať v tom zmysle, že na predĺženie lehoty na odovzdanie na maximálne osemnásť mesiacov postačuje, aby žiadajúci členský štát ešte pred uplynutím šesťmesačnej lehoty na odovzdanie informoval zodpovedný členský štát o tom, že dotknutá osoba je na úteku a zároveň uviedol novú lehotu na odovzdanie.
- 26 Na pozadí praktických problémov, ktoré v tejto súvislosti nastolil Súdny dvor Európskej únie, by sa to mohlo chápať tak, že ak je dotknutá osoba na úteku, môže žiadajúci členský štát „voľne“ určiť novú lehotu na odovzdanie, najviac v dĺžke 18 mesiacov. Prípadne nie je vylúčené, že sa to analogicky uplatní aj na konšteláciu „uväznenia“. Článok 29 ods. 2 druhá veta nariadenia Dublin III však viaže predĺženie lehoty v súvislosti s „uväznením“ na skutočnosť, že odovzdanie sa nemohlo uskutočniť „kvôli“ uväzneniu dotknutej osoby, zatiaľ čo predĺženie lehoty najviac na 18 mesiacov je podľa jeho znenia založené len na skutočnosti, že dotknutá osoba je „na úteku“ (a dĺžka trvania úteku sa zvyčajne ani nedá predvídať).
- 27 Pokiaľ ide o predĺženie lehoty v prípade „uväznenia“, táto odlišná formulácia vedie k predchádzajúcej úvahe (v bodoch 23 a 24), pričom uvedená príčinná súvislosť hovorí v prospech relevantnosti skutočného trvania „uväznenia“, zatiaľ čo vzhľadom na bezpodmienečne vyžadované informovanie príslušného členského štátu v zmysle článku 9 ods. 2 vykonávacieho nariadenia by mohla byť relevantná aj celková dĺžka trvania „uväznenia“, ktorú možno v danom čase odhadnúť.
- 28 V každom prípade – v prípade kladnej odpovede na prvú otázku – je pre rozhodnutie *Verwaltungsgerichtshof* potrebné objasnenie problému, ktorého sa týka druhá otázka, pričom ani v tomto ohľade sa správne uplatnenie práva Únie nezdá byť jednoznačné do tej miery, aby neexistoval priestor na odôvodnené pochybnosti. Z týchto dôvodov sa v rámci návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ predkladajú prejudiciálne otázky, tak ako boli formulované v úvode.